

מטרת נוהל זה לקבוע דרך פעולה מובנית להעברה מסודרת של תלמידים מקבוצות לימוד ברמות השונות (יח"ל) וזאת ברוח חוזר מנכ"ל בנושא זה, הקובע:

424. אפשרות בחירה של תלמידים בחטיבה העליונה

מבנה הלימודים בחטיבה העליונה, במקצועות רבים, מאורגן בקבוצות לימוד לפי רמות. קבוצות הלימוד של התלמיד נקבעות על דעת המועצה הפדגוגית של בית הספר והתלמיד כאחד. עם זאת, במקרים שבהם יש פער בין קביעת המועצה הפדגוגית לרצונו של התלמיד והוריו, יש לאפשר לתלמיד לנסות את כוחו ברמה המבוקשת על ידו.

ניסיון זה יהיה מוגבל בזמן, ויהיה מותנה ברמת ציונים סבירה המצדיקה את הבחירה.

מעבר לתלמידים מרמת לימוד בהיקף מצומצם של יחידות לימוד להיקף רחב יותר יוכל להיערך במשך השנה, במועד חלוקת בתעודות או בסיומה של השנה, על סמך מבחנים שייערכו בבית הספר.

בית הספר ידאג לקיים תכניות הכנה ל"בחינות התקדמות" אלו לתלמיד המעוניין בכך.

נוהל מסודר ייצור שקיפות ובהירות בדרך קבלת ההחלטה האם להעלות או להוריד תלמיד מקבוצת הלימוד שבה הוא נמצא ויעזור לכל הגורמים הרלוונטיים (הנהלה, מורים, תלמידים והורים) למקם כל תלמיד ברמה המתאימה לו – הן לטובת התלמיד עצמו והן לטובת הכיתה כולה. דרך פעולה נאותה, הוגנת ותרבותית כזו תוכל להפחית מתחים, למנוע תסכולים ובסופו של דבר להעלות את המוטיבציה של התלמידים ואת הרמה הכללית של לימוד המתמטיקה בבית הספר.

נקודות התייחסות בקביעת הנוהל:

1. החוזר קובע כי קבוצת הלימוד שבה לומד התלמיד נקבעת על דעת המועצה והתלמיד כאחד. מכאן הצורך לשתף את התלמיד והוריו בקריטריונים הברורים שייקבעו בנוהל זה.
2. החוזר קובע כי יש לאפשר לתלמיד לנסות כוחו ברמה המבוקשת על ידו אך מתנה את הישגותו של התלמיד בקבוצה בשני תנאים:
  - א. הנסיון יהיה מוגבל בזמן. כיוון שהחוזר אינו מפרט מהי הגבלת הזמן, על הנוהל להתייחס לנקודה זו ולקבוע מהי תקופת הנסיון ההוגנת הן כלפי התלמיד והן כלפי הכיתה.
  - ב. על התלמיד לעמוד ברמת ציונים סבירה שתצדיק את הישגותו בקבוצה. גם כאן לא קובע החוזר מהי "רמת ציונים סבירה" – על הנוהל לקבוע רמת ציונים סבירה לכל רמת לימוד.
3. חשוב לציין, כי עמידה ברמת ציונים סבירה המתאימה לקבוצה בהיקף לימוד רחב, הינה תנאי המחייב את כל התלמידים הלומדים באותה קבוצה, ולא רק את התלמיד שעבר לקבוצה זו מרמה בהיקף מצומצם יותר.
4. בנוהל זה העברה פירושה:
  - א. העברה מרמת לימוד בהיקף מצומצם של יח"ל להיקף רחב יותר ("להעלות" לקבוצה).
  - ב. העברה מרמת לימוד בהיקף רחב של יח"ל להיקף נמוך יותר ("להוריד" מקבוצה).

פרק א' - העברה מרמת לימוד בהיקף מצומצם של יח"ל להיקף רחב יותר

כאשר התלמיד והוריו מבקשים, למרות הישגיו הנוכחיים של התלמיד ולמרות המלצת המועצה הפדגוגית, לתת לתלמיד הזדמנות ללמוד ברמת לימוד בהיקף רחב יותר, תאפשר המועצה הפדגוגית לתלמיד להבחין "בחנית מעבר" שתתקיים כשבוע לפני תחילת שנת הלימודים (סוף "החופש הגדול"). לכל רמת לימוד תותאם בחינת מעבר נפרדת (באחריות מרכז/ת המתמטיקה). במידה שניתנה לתלמיד עבודה לחופש הגדול – חייב התלמיד להגיש את העבודה ביום בחינת המעבר, ולא - לא יורשה להיבחן. (זאת על-מנת להיווכח במידת רצינותו ומוכנותו של התלמיד להשקיע את המאמצים הדרושים להצלחה ברמת הלימוד הגבוהה אליה הוא מעוניין להתקבל).

1. (א) היה והתלמיד עבר את הבחינה בציון שאינו נופל מ-75, יתחיל התלמיד את שנת הלימודים ברמת הלימוד הגבוהה יותר, לתקופת נסיון שתסתיים שבוע לפני ערב ההורים הראשון.
(ב) תקופת הנסיון מתבססת על מעין "חוזה" בין התלמיד לבית הספר. על-פי ה"חוזה", בית הספר מאפשר לתלמיד תקופת נסיון, שבמהלכה על התלמיד להוכיח את יכולתו ללמוד ברמה המבוקשת על-ידו, להראות השקעה שוטפת, הכוללת נוכחות והשתתפות בשיעורים, הכנת שיעורי בית, הגשת עבודות והגעה להישגים שאינם פחותים מציון של 65 במוצע הבחנים והמבחנים בתקופת הנסיון.
(ג) עם תום תקופת הנסיון, המורה המלמד את התלמיד ימליץ בפני המועצה הפדגוגית האם התלמיד ראוי להמשיך בהיקף הלימודים הרחב, או שמא אינו מתאים ועליו לעבור ללמוד ברמה בהיקף המצומצם (במקרה זה תפעל המועצה הפדגוגית בהתאם לנוהל המופיע בפרק ב' שלהלן).
2. (א) היה והתלמיד לא עבר את בחינת המעבר בציון שנקבע בסעיף א'1, יתחיל את שנת הלימודים ברמת הלימוד שהומלצה מראש על-ידי המועצה הפדגוגית (הרמה בהיקף המצומצם יותר).
(ב) מודגש, כי תלמיד שלא עמד בקריטריון הציון שנקבע בסעיף א'1 לא יוכל, בשום תנאי, ללמוד ברמת לימוד בהיקף רחב יותר, וזאת עד שיעבור בחינת התקדמות נוספת כמפורט בסעיף 3 שלהלן.
3. (א) תלמיד שנכשל בבחינת המעבר ו/או לא עמד בקריטריון הציון שבסעיף א'1, יוכל לגשת ל"בחינת התקדמות" (חלון הזדמנות שני) כשבוע לפני מועד חלוקת תעודות סמסטר א', וזאת אך ורק בהמלצתו של המורה המלמד/ת את התלמיד ברמה המצומצמת ובתיאום עם מרכז/ת המתמטיקה.
(ב) באחריות מרכז/ת המתמטיקה לתת לתלמיד את פירוט החומר שעליו ייבחן.
(ג) באחריות התלמיד להשלים חומר חסר, אם יש כזה, ולעשות את המירב על מנת להצליח בבחינה.
4. (א) היה והתלמיד עבר את "בחינת ההתקדמות" בציון שאינו נופל מ-75, יעבור התלמיד ללמוד ברמת הלימוד הגבוהה יותר.
(ב) עבר התלמיד ללמוד ברמת הלימוד בהיקף רחב יותר, יהיה עליו להראות – כמו כל שאר התלמידים הלומדים ברמה הגבוהה יותר – השקעה שוטפת, הכוללת נוכחות והשתתפות בשיעורים, הכנת שיעורי בית, הגשת עבודות והגעה להישגים, שאינם פחותים מציון של 65 במוצע הבחנים והמבחנים.
(ב) היה והתלמיד לא עמד פעם נוספת בקריטריון הציון שנקבע בסעיף א'4, יישאר ללמוד בהיקף המצומצם.
5. (א) "בחינת ההתקדמות" תהינה בחינות נפרדות מהבחינות השוטפות במתמטיקה, וזאת על-מנת למנוע מצב בו יפסיד התלמיד בחינה שוטפת באחת מהרמות ויאלץ להשלימה במועד ב'.
(ב) מרכז/ת המתמטיקה תדאג, שלכל רמה תותאם בחינת התקדמות נפרדת.
(ג) תאריך בחינות ההתקדמות יפורסם מראש על-ידי מרכז/ות השכבה, ותלמידים שיבחרו להיבחן יירשמו לפחות שבוע מראש לבחינה אצל מרכז/ת המתמטיקה.

לסיכום פרק א':

לתלמיד המבקש הזדמנות ללמוד ברמה גבוהה יותר מזו המומלצת על-ידי המועצה הפדגוגית יש שני חלונות הזדמנות:

1. בחינת מעבר המתקיימת שבוע לפני תחילת שנת הלימודים.
2. בחינת התקדמות המתקיימת כשבוע לפני מועד חלוקת תעודות סמסטר א'.
3. את בחינת המעבר או את בחינת ההתקדמות על התלמיד לעבור בציון 75 לפחות.

פרק ב' - העברה מרמת לימוד בהיקף רחב של יח"ל להיקף נמוך יותר

העברה מרמת לימוד בהיקף רחב של יח"ל להיקף נמוך יותר תבצע אם תתקיים אחת משלוש האפשרויות הבאות:

1. התלמיד החל ללמוד ברמת הלימוד הגבוהה יותר בשנים קודמות ומראה נסיגה וירידה בציונים במהלך שנת הלימודים הנוכחית.
  2. התלמיד והוריו בקשו לאפשר לו ללמוד ברמת לימוד גבוהה יותר מזו שהומלצה על ידי המועצה הפדגוגית, התלמיד קיבל את ההזדמנות לכך, עמד בתנאים המפורטים בפרק הקודם ואחרי פרק זמן סביר, המוגדר בנוהל, לא הוכיח את יכולתו ללמוד ברמה המבוקשת.
  3. בתום שנת הלימודים, התלמיד ניגש לבגרות בשאלון מסויים וקיבל ציון סופי "נכשל" בשאלון זה (הכוונה לציון סופי "נכשל", שקיבל התלמיד לאחר שניגש גם למועד ב' של אותה בחינה). ציון נכשל בשאלון מסויים ימנע מהתלמיד להמשיך ללמוד ברמת הלימוד בהיקף הרחב שבה למד, ויחייבו לעבור ללמוד ברמת לימוד מצומצמת, וזאת על-מנת להגדיל את סיכויי התלמיד לציון עובר בבגרות במתמטיקה.
- במקרים 1 ו-2 יוציא המורה המקצועי/ית מכתב התראה למרכז/ת השכבה ולמרכז/ת המקצוע בהתאם לנתונים שברשותו/ה. המכתב יפרט את ציוניהם של התלמידים, שלדעתו/ה יש לשקול את העברתם לרמת לימוד מצומצמת יותר ואת נימוקיו/ה של המורה לכך. המכתב יימסר למרכז/ת השכבה ולמרכז/ת המקצוע על-פי לוח הזמנים שלהלן:

- א. מכתב התראה ראשון יימסר שבוע לפני ערב ההורים הראשון המתוכנן. לאחר קבלת מכתב ההתראה הראשון, באחריות מרכז/ת השכבה להוציא מכתבי אזהרה להורי התלמידים אותם ציין/ה המורה כמועמדים להעברה. המכתב להורים יתריע על הישגיו הנמוכים של התלמיד ויזהיר שציון המגן של התלמיד עלול להיות ציון שלילי, ולכן מומלץ שהתלמיד יעבור ללמוד ברמה המצומצמת. במכתב יתבקשו ההורים להגיע לשיחה עם המורה המקצועי/ית בערב ההורים הקרוב. בשיחה זו יובהר לתלמיד ולהוריו, כי אם לא יחול שיפור ניכר בהישגי התלמיד (ציוניו בבחנים ובמבחנים הקרובים, הכנת שיעורי בית והגשת עבודות) וזאת עד תום סמסטר א' – יעבר התלמיד לקבוצת הלימוד בהיקף מצומצם יותר.

ב. שבועיים לפני חלוקת התעודות של סמסטר א' ימסור המורה המקצועי מכתב התראה שני שבו יציין את שמות התלמידים אשר לא שיפרו את הישגיהם בהתאם לאמור בסעיף 3א', ולכן יש להעבירם לקבוצת הלימוד בהיקף המצומצם.
מרכז/ת השכבה ומרכז/ת המקצוע תוצאנה מכתב להורי התלמידים שיועברו לרמה הנמוכה יותר לא יאוחר משבוע לפני תום סמסטר א'. המכתב יידע את ההורים על כך, שמיד עם תחילת סמסטר ב' יחל התלמיד ללמוד בקבוצת הלימוד הנמוכה יותר.

במכתב יודגש בפני ההורים, כי לתלמיד ניתנו כל ההזדמנויות האפשריות לשפר את מצבו, וכי העברת התלמיד לקבוצת הלימוד המצומצמת יותר נעשית תוך תשומת לב לפרק הזמן הדרוש לתלמיד להשלים חומר ברמת הלימוד המצומצמת (בהתאם למיקוד), להכיר את המורה החדש ולהשתלב בכיתה.

רק פרק זמן זה יבטיח היערכות נכונה של התלמיד לבחינת הבגרות בהיקף רמת הלימוד שנקבעה לו, וכך יגדל הסיכוי שיקבל ציון גבוה יותר בבחינת הבגרות.

(הערת הבהרה: יש חשיבות רבה לכך שמכתבי האזהרה להורים יוצאו ויהיו חתומים על-ידי מרכז/ת השכבה ומרכז/ת המקצוע, וזאת כדי להעביר מסר להורים, כי ההחלטה להוציא את המכתב עברה תהליך של בירור ושחבר הנהלה עומד מאחורי המלצת המורה).

חשוב לציין, כי טובת התלמידים עומדת מול עיניה של המועצה הפדגוגית בקביעת חלונות ההזדמנות ולוחות הזמנים לקבלת ההחלטות בדבר מיקומו של התלמיד ברמה הגבוהה או הנמוכה יותר. המועצה הפדגוגית פועלת מתוך אחריותה לוודא כי כל תלמיד מקבל את האפשרות הטובה ביותר לממש את זכאותו לקבלת תעודת בגרות, ומנסה למנוע מקרים בהם תלמיד עלול להיכשל במקצוע המתמטיקה ולהפסיד בכך זכאות זו.

פרק ג' – מקרים מיוחדים

במקרים מיוחדים ייתכן כי תלמיד ו/או מורה יפנו בבקשה להעביר את התלמיד ממורה אחד למורה שני, המלמד באותה רמת לימוד.

במקרים כאלו ייבחן כל מקרה לגופו, ובכל מקרה, העברת התלמיד כאמור לעיל תיעשה אך ורק בהתקיים חמשת התנאים הבאים כולם:

1. ממוצע ציוניו של התלמיד המבקש לעבור הוא חיובי.
2. ההעברה תיעשה בידיעה ובהסכמה של שני המורים הרלוונטיים.
3. ההעברה תיעשה בידיעה ובאישור של מרכזת המתמטיקה.
4. ההעברה תיעשה בידיעה ובאישור של מרכזת השכבה.
5. היה ומתקיימים ארבעת התנאים הקודמים והוחלט כי התלמיד יעבור למורה אחר – יעברו עם התלמיד גם כל הציונים שהשיג עד כה אצל המורה הקודם.

בכל מקרה, אין להעביר יותר מפעם אחת, תלמיד ממורה אחד למורה אחר המלמד אותה רמת לימוד, וזאת לאורך כל תקופת לימודיו של התלמיד באותה רמת לימוד.

הערות:

1. לנוהל הסופי תצורף דוגמא של מכתבי התראה (ראשון ושני) להורים.
2. תישקל האפשרות לשלוח את הנוהל הסופי להורים לפני תחילת שנת הלימודים.